

Frit Norden

Indhold:

- s. 2 **“Samtale med Mininnguaq Kleist”**
- om Grønlands exit fra EF, og dets
nuværende relation til EU

- s. 9 **Kjell Dahle:**
Norges særlige rolle i fredsarbejdet

Oplæg fra
Frit Nordens
visions seminar

29 - 30 juli
2017

Visions-seminar/Folkerigsdag nr. 27
blev afholdt i Bagsværd (DK)
29-30 juli 2017 under overskriften
NORDEN efter EU - og livet efter væksten

Seminaret tog delvis udgangspunkt i bogen “Livet efter væksten” (udg. NOAH, Friends of Earth i Danmark), men sætter den ind i den sociale og kulturelle kontekst som udgøres af det nordiske samarbejde, og af et EU under afvikling.

På hjemmesiden fritnorden.dk findes referater eller præsentationer fra nogen af oplæggene/diskussionerne. Og i dette og et af de næste numre af tidsskriftet Frit Norden bringes bl.a. artikler, som er baseret på oplæg fra seminar.

Det gælder således de to artikler “Samtale med Mininnguaq Kleist”, hvor vi bringer den første her. Den indeholder MKs kommentarer til Grønlands aktuelle udenrigspolitiske placering. Den næste vil indeholde MKs visioner om Grønlands økonomi og potentialer, og om processen hen imod Grønlands selvstændighed.

Grønlands exit fra EF, og dets nuværende relation til EU

Arrangørerne af visions-seminaret havde bl.a. bedt MK om at fortælle historien bag Grønlands exit fra EF/EU, og af dets nuværende relationer til EU. Han kom, efter spørgsmål fra seminar-deltagere, også ind på aspekter af Grønlands forhold til det øvrige Norden, til Arktis, til Rusland, og til USA .

MK ridsede kort noget op om Grønlands nyere historie: Grønland var indtil 1953/54 formelt set en dansk koloni, og derefter en del af Kongeriget Danmark.

Ved Folkeafstemningen i Danmark (og Grønland) om EF-medlemskab i 1972, hvor et flertal stemte Ja, blev Grønland derfor medlem af EF; selvom et flertal af vælgerne på Grønland stemte imod medlemskabet. Det var specielt spørgsmålet om rådigheden over fisken, der gjorde, at man ikke ville med i EF. *“Og vi ser ikke os selv som europæere”.*

- I 1979, med indførelse af hjemmestyret på Grønland, blev

spørgsmålet om det grønlandske EF-medlemskab igen aktuelt, da man følte, at man var blevet trukket med ind i EF mod sin vilje, og kravet om en folkeafstemning blev rejst.

- Ved Folkeafstemningen i 1982 stemte et flertal på 53% for grønlandsk udtræden af EF. Forhandlingerne om betingelserne for udtræden kom til at strække sig over tre år. “Vi er skeptiske over for, om Brexit forhandlingerne kan nås på bare to!”

“Færøerne havde allerede hjemmestyre i 1972, og de havde derfor kompetence til at beslutte, allerede dengang, at de ikke ønskede at være en del af Danmarks medlemskab af EF, så derfor oplevede de slet ikke at blive trukket ind.”

Om relationerne til EF/EU siden Grønlands udtræden, sagde MK: “Da Grønland så kom ud af EF, kom i stedet en fiskeriaftale, der havde samme økonomiske niveau som da landet var medlem. Grønland kunne ikke levere så mange fisk som den sum penge de fik fra EF, men kunne i stedet levere adgang til noget hav og land, hvor der var nogen potentialer; der har været noget geopoliti-

Mininnguaq Kleist er (siden maj 2016) chef for den Grønlandske Repræsentation i Bruxelles.

Født i Nuuk; uddannelse i filosofi ved Aarhus Universitet.

Han har senere bl.a. været afdelingschef for det grønlandsk-danske selvstyrekontor, der skulle forberede folkeafstemningen (2008) om den nugældende selvstyrelov for Grønland, bl.a. organisere borgermøder og oplysning. MK har også (2004-2007) været sekretær for den nordatlantiske gruppe i Folketinget.

tik inde over det også, EFs tankegang har nok været at holde Grønland tæt til sig.

- Senere hen udviklede det sig til både en partnerskabsaftale og en fiskeri-partnerskabsaftale, den var lidt mere reel, hvor man fik den mængde penge der nærmere svarede til mængden af fisk som Grønland omvendt gav til EU. Og så kom der partnerskabsaftalen, hvor der blev støttemidler til Grønlands uddannelses-sektor.”

“Vi har også fået status som “Oversøisk land eller territorium” (“OLT”), sammen med andre

beboede øer rundt om i verden, som er knyttet til Frankrig, Holland eller Storbritannien”

“I og med at vi er OLT’er, bliver vi anset for at være en del af “EU-familien”, uden at være en del af EU. Det er en lidt speciel status; det giver os adgang til det indre marked for vore varer, afgiftsfrit. Til gengæld er det tilladt for os at sætte afgifter på europæiske varer. Så det er ikke en balanceret aftale; det er fordi vi er så små.”

“Så har vi adgang til fri bevægelighed for borgere. Det kommer også af, at vi er statsborgere i et EU land.”

“I vore aftaler med EU har vi et “letter of intent”; det er en erklæring, hvor vi har givet en tilkendegivelse om samarbejde inden for råstoffer, skulle der komme noget aktuelt, noget konkret på bordet, hvor begge parter er interesseret i det.”

“Der er en aftale om veterinær kontrol, der gør, at tredielande kan lande deres fisk i grønlandske havne, komme igennem en veterinær kontrol, og de bliver så anset for allerede at være inden for EU territoriet. Det gør det nemmere for

os at eksportere fisk til EU.”

En seminar-deltager spurgte, om der var lavet nogen analyser eller statistikker om fordele og ulemper ved at være i EU eller uden for EU?

Til dette svarede MK:

“Der må jeg nok blive dig svar skyldig. I hvert fald kender jeg ikke til nogen, og jeg bruger ikke nogen i mit daglige arbejde. Men der er nogen ting i relation til debatter: hvis vi skulle blive en del af EU igen, at vi så kunne få status som noget af det, der hedder “ydre regioner”, og dermed kunne få åbnet forskellige større kasser op? Men må jo sige, det kommer med en pris. Vi skulle afgive kompetence til Bruxelles over vores fiskeri, som er vores allervigtigste indtægtskilde; der ville også være andre områder, som vi skulle give til Bruxelles. Derudover ville der være, jeg ved ikke hvor mange, hundrede tusinde siders lovgivning, der skulle gøres til grønlandsk lovgivning. Vi kunne ansætte hele den grønlandske befolkning til at oversætte ... og skulle så lige debattere det, før vi kunne få det på plads. Der er nogen interesser derhjemme for at Grønland skal blive en

del af EU, fordi man måske stirrer sig blinde på de mulige kasser og konti, der er i EU, hvor man så glemmer, at der er noget, man skal give igen for det. Vi ville ikke blive medlem i eget navn, men som en del af Danmarks medlemskab.

“Sagen ville måske være noget andet, når vi blev selvstændige, så ville vi kunne stå lidt hårdere på vores ret og forsøge at forsvare det. Men grundlæggende er der ikke appetit for det.”

“Der var en debat sidste år i det grønlandske parlament om medlemskab, en analyse af fremtidigt medlemskab af EU. Den blev hurtigt skudt ned af alle de større partier, der var kun ét parti, der arbejdede for det. Grundlæggende var argumentet:

Vi vil ikke afgive kompetence på fisk; og iøvrigt er vi ikke europæere.

Men vi vil gerne samarbejde med EU.” Så det forslag, der så endelig blev fremlagt for parlamentet, og som man besluttede sig for, var at lave en analyse af hvordan man kan udvikle samarbejdet med EU, f.eks. inden for partnerskabsaftalen, og inden for OLT-samarbejdet, måske indenfor forsk-

Mininnguaq Kleist taler til deltagerne direkte fra Bryssel. Han måtte desværre melde afbud dagen før, men ved et hektisk og intensivt forarbejde lykkedes det arrangør-teamet at få etableret en Skype-forbindelse til Bryssel.

Det fungerede overraskende godt - både at høre og se selve oplæget, men også spørgsmål fra salen fik gode og klare svar.

Vi blev klogere på Grønlands omverdensrelationer, Grønlands forhold til EU, forholdet til Arktisk Råd, samarbejdsrelationer til Island og Færøerne, fiskeri og fangstkvoter, udvinding af sjældne jordarter, mine-drift og meget mere.

ningsområdet, og vi skal præsentere en redegørelse, om hvad potentiale der er i et samarbejde. Men ikke medlemskab!"

Det nordiske samarbejde

"Vestnorden (Færøerne, Island og Grønland):

Der er et samarbejde mellem vore parlamentarikere. Vore tre lande kontrollerer en stor del af Nordatlanten, hvad angår fisk og arktiske søfarts-passager. Men vi er små økonomier, og derfor sårbare, det gælder specielt Grønland og Færøerne, men også vore venner på Island. Vi bør kunne støtte hinanden. Der er grobund for mere samarbejde."

"Det nordiske samarbejde holdes

vigtigt på Grønland. Det er et samarbejde, hvor de værdier, den åbenhed, den kultur, der er i de nordiske lande, er vigtig for vores politiske system, og også for vores udvikling. Det er værdier, der er vigtige for vort politiske system: menneskerettigheder, humanisme, transparens. Det anerkendes i Grønland, og man vil ikke give slip på det, den dag, Grønland bliver selvstændigt.”

En norsk seminar-deltager ville gerne vide noget om Grønland har egne pladser i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd? MK forklarede:

“De tre selvstyrende områder i Norden (Åland, Færøerne og Grønland) er medlemmer af Nordisk Råd, men ikke helt med samme status. Ved statsminister-møderne mødes først de fem statsministre for de nordiske stater, og senere i mødet bliver statsministrene for de selvstyrende områder også inviteret. Vore statsministre deltager også i de nordiske statsministres sommer-møder. Vore parlamentarikere og ministre deltager i debatterne i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Vore delegationer er selvfølgelig ikke så store.”

I den forbindelse kom MK også ind på Grønlands deltagelse i Arktisk Råd:

“Med hensyn til Arktisk Råd, så er der 8 medlemslande, heriblandt Kongeriget Danmark. Vi ville ikke anerkende det, hvis det udelukkende var “Danmark”, der stod som medlem, for det er betegnelsen for udelukkende “territoriet” Danmark, og det inkluderer ikke Grønland og Færøerne. “

“Når vi sidder i Arktisk Råd, sidder Kongeriget Danmark med tre repræsentanter: for Danmark, Færøerne og Grønland. Men vi får ikke allokeret taletid for tre, men må deles om det. Det er et vigtigt forum, hvor man kan gøre sig synlig, så der kan godt være lidt kamp om det; vi forsvarer også vores interesser i forhold til det øvrige kongerige.

Det er jo sådan, at alt, hvad der foregår i Arktisk Råd, handler om vores dagligdag: sundhed; search-and-rescue under arktiske forhold; hvordan vi håndterer katastrofer; miljøet i Arktis, ikke miljøet nede i Europa. Arktisk politik er vores dagligdags politik.”

“Når Grønland en dag bliver selvstændigt, kan der nok komme nogen diskussioner om repræsen-

tationen og medlemskabet i Arktisk Råd.”

Rusland og Arktis

MK kom også ind på hvordan Arktisk Råd fungerer, i forbindelse med, at en seminardeltager spurgte ind til forholdet til Rusland.

“Der er forholdsvis stor konsensus i Arktisk Råd og i Arktis om, at det, der foregår ude i den store verden af konflikter osv., det skal man forsøge at holde væk fra Arktis, eller nedtone det så meget som muligt. Det er sådan i Arktis at alle har brug for hinanden, i den situation at noget går galt. Hvis man har mere travlt med at spænde ben for andre, så ender man med at spænde ben for sig selv.”

“I Arktisk Råd er der tradition for at man forsøger at samarbejde så konstruktivt og godt som muligt. Der kan godt være udfordringer. F.eks. er der et initiativ i gang i forhold til arktisk højsø-fiskeri. Det er omkring det potentiale, de fremtidsscenarier, om at der kan komme mere gang i fiskeriet i Polarhavet jo mere isfrit det bliver. Det er klart, at man er nødt til at have en form for regulering, en fiskeriorganisation, nogle regler,

som afholder folk eller lande fra at tømme ressourcerne. Det samarbejde er vi så godt i gang med i gruppen “Arctic 5”, de lande i Arktisk Råd, der støder op til Polarhavet. Vi er en del af det, sammen med russerne, canadierne, amerikanerne og nordmændene. (Island er ikke med, de støder ikke op til det Arktiske Ocean, der ligger Grønlandshavet imellem.) Der har vi så et forsøg på at nå til enighed om en aftale, og der har man også i første omgang skrevet under på nogen af de tidligere bevægelser hen imod det, der en dag kan blive en fiskeriorganisation.”

“Der var tanken, at det, der blev skrevet under for nogen år siden, skulle skrives under på ministerniveau. Men på grund af det, der foregik i Ukraine, så kom det ned på ambassadør-niveau. Så det er kommet lidt ned under radaren, for medier osv., for ikke at miste den form for momentum, der var. Man prøver at lade være med at eskalere ting op i Arktis.”

“Så er der tale om, at der kan være en smule mere militarisering i Arktis. Det er også rigtigt. Det gør Danmark også, det gør de andre lande også. Men det skal også

ses i lyset af, at det bliver en region med mere og mere aktivitet. Så det skal også ses i lyset af en almindelig forsvarsindsats, beredskabsindsats. Man kan næppe bebrejde Rusland, som har en kystlinie på flere tusinde kilometer, at de skal have kapacitet til at forsvare den.”

“I forhold til Grønland og Rusland, så er det begrænset hvad vi har af kontakt; der er noget inden for fiskeri, vi har fiskeri-forhandlinger med hinanden hvert år, fiskeri-aftaler med hinanden. Det er et led i forhandlingerne mellem landene i Nordatlanten, hvor vi fordeler kvoter inden for de forskellige fiskearter (Island, Norge, Canada, Rusland, EU). Det er rimelig udramatisk, så udramatisk, som det nu kan være inden for fiskeriaftaler. Det er noget af det meste konkrete, mht. vores berøringsflade med Rusland.”

USA og de amerikanske baser

Som svar på et spørgsmål om de amerikanske baser på Grønland sagde MK:

“Der er kun én aktiv base, nemlig Thule Air Base i det nord-

lige Grønland. Det er ikke en NATO base, men en USA-base.

Grønland vil som selvstændigt land også samarbejde med USA. Der er masser af interesser relateret til Grønland, ikke bare fra USA; EU har interesser, og de Nordiske lande, og Canada; der er australske mineselskaber, og franske og kinesiske interesser; og islandske og norske. Så det er svært at gå ind i Grønland og overtage det hele, uden at træde en masse andre stater over tæerne. Grønland er ikke truende, men rimeligt samarbejdsvillig, hvis man bare overholder nogle standarder, - miljøstandarder osv., og respekterer retssikkerhed. Der er ingen grund til at skabe sig fjender.”

“Med hensyn til affaldsdepoter, efterladenskaber fra de amerikanske aktiviteter, så er der identificeret 32 områder, hvor f.eks. olietønder og andet materiel er efterladt i det åbne landskab, og man kan se det, når man sejler op og ned langs kysten i Grønland . Det er jo ikke så godt - der siver også lidt ud. Så det skal jo ryddes op. De første skridt er taget; vores formand for Naalakkersuisut, altså vores statsminister, og den danske statsminister har allokeret 30 mill.

kr. om året i måske 5 år, til at rydde op. Det er langt fra nok. Hele beløbet kan måske bruges på ét sted. Men det er en start. Man er kommet i gang. Det er godt. Så er der et område i Nordgrønland, i relation til Thule Air Base, hvor amerikanerne havde et lille atomkraftværk inde på isen, hvor radioaktivt spildevand blev ledt ud i isen. Det var efter sigende meget fortyndet, og er nok blevet mere fortyndet i mellemtiden. Der var ikke de store kontrolinstanser dengang. Men med den globale opvarmning kommer ting frem, og det skal derfor undersøges. Det første hold af folk fra GEUS (Grønlands og Danmarks geologiske undersøgelser) er oppe for at undersøge det her til sommer. Det er man nødt til, for det kan være noget radioaktivt stads, så man skal have sikkerhed for, at der ikke kommer skadelige mængder ud i fjorde, hvor der er fangststyr og fisk. Vi håber, at det ikke er så galt. Nu må vi se.”

“Grunden til at Danmark spiller en større rolle her i relation til oprydning er, at det er Danmark, der har bemyndiget, eller sagt OK, til amerikanerne til de aktiviteter, de har haft. Derfor har vi krævet, i første omgang, at ame-

rikanerne må betale, men Danmark har ikke været så ivrige efter at komme med en regning til amerikanerne. Så vi har sagt: så må Danmark jo gøre det. De, der har tilladt de aktiviteter må betale, hvis man ikke vil give regningen videre til selve synderen. Der er nok nogen storpolitiske overvejelser over hvorfor man ikke vil det. Det er sådan nogenlunde hvordan den er nu.”

*Uddrag og redaktion
ved Anders Kock*

**Årsmøde
2017**

**Frit
Norden**

**Lørdag d. 4. november
kl 14 - 18
hos Hjørdis Nielsen
Frederiksborggade 39, 2.tv
København K**

**Dagsorden i følge vedtægterne
tilmelding inden 31 oktober
til Hanne Kock, tlf 4097 9425
eller pr. mail:
hannekock@post.tele.dk**

Norges særlige rolle i fredsarbeidet

Eksempel på hvad man kan udenfor EU når man har mere demokrati

af *Kjell Dahle, Oslo Nei til EU*

Folkebevægelsen mod EU, København,
29. oktober 2016

Kjære danske EU-modstandere!

Hvordan kan Norge ha en særlig rolle i fredsarbeidet? Vi står jo udenfor selve fredsprosjektet EU? Ja, slig ser mange på Europa. Altfor mange! Denne forsamlingen ved heldigvis bedre enn som så. Jeg minner likevel om at det var den allerede eksisterende freden som la fundamentet for EU. Ikke modsatt.

Jeg er bedt om å komme hid for å få frem at Norge har frihed til å være global fredsmægler. På en helt annen måte enn for eksempel Danmark. Og hvorfor det: Jo, *nettopp* fordi Norge står udenfor EU. Men stopp litt! *Står* Norge udenfor EU, vi som deltar i EØS-samarbeidet? Ja, *det* gjør vi da! Og nei, det gjør vi likevel *ikke*.

Ikke helt enkelt dette her, altså. Før jeg kommer nærmere inn på Norges fredsarbeide, er jeg derfor bedt om å redegjøre for både ligheder og uligheder mellom det å være medlem av EU og det å

være tilknyttet EU gjennom det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, bedre kjent som EØS.

Nei til EU i Norges fremste oppgave for tiden er å få oss *ud* av det EØS-samarbeidet som gjør Norge til en del av EUs indre marked. Innenfor dette europeiske økonomiske samarbeidet skal det, som vi ved, være fri flyd av varer, kapital, tjenester og personer. Og Norge **er** altså en del av dette, selv om vi to ganger har stemt nei til EU og dets fire friheder.

Det var Gro Harlem Brundtland som maktet dette kunststykket. Hun opptrådte som det 20. århundres svar på Henrik Ibsens Bøjgen, han som sa til Peer Gynt: «Gå udenom, Peer». Dermed ble det ytterst EU-skeptiske norske folk i 1994 tvunget inn i EUs indre marked ved hjelp av EØS-avtalen. Helt uden noen folkeavstemning. Det ble blant annet begrunnet med at Norge har en avtalefestet rett til å reservere seg mod nytt regelverk i EØS.

Det behøves ingen begrunnelse for å anvende denne reservasjonsretten. Tilhengerne av EØS-

Kjell Dahle, tidligere general sekretær for Senterpartiet i Norge .Tilknyttet Nei Till EUs Oslo-afdeling.

avtalen, med Gro Harlem Brundtland i spissen, la stor vekt på denne retten *før* avtalen ble vedtatt. Siden har de snakket minst mulig om den.

Norges forhold til EUs tredje postdirektiv forteller hva som kan skje dersom denne fantastiske reservasjonsretten faktisk blir *tatt i bruk*. Etter meget hård kamp innenfor fagbevegelsen, vedtog et flertall på Det norske arbeiderpartis landsmøde i 2011 at Norge skulle reservere seg mod postdirektivet. Partiet satt da i regjering. Regjeringspartnerne Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti jublet over at Norge *endelig* skulle bruke EØS-avtalens reservasjonsrett.

Men ja-folkene i Arbeiderpartiets ledelse ville det annerledes.

Mens de slikket sine sår, lod de tiden gå. Og EU lod villig Norge vente med implementeringen. Helt til vi i 2013 fikk en ny regjering som var positiv til postdirektivet. Da gikk det *hurtig* å implementere. Det hjelper lide med en nasjonal reservasjonsrett så lenge nordmennene fortsetter å fylle Stortinget opp med representanter for ja-partiene.

I løbet av drøy 20 år er EØS-avtalen blitt utvidet til stadig nye områder. Dette kalles *dynamikk*. Høres vakkert ud, javel, men det har innskrenket vårt demokrati. Dette har fått utvikle seg gradvis, ja nesten umerkelig. På hvilket tidspunkt ble det for eksempel en del av det indre marked å avgjøre under hvilke omstendigheter en alkoholpåvirket sjåfør er ansvarlig for skade på sine passasjerer? Det ved jeg faktisk ikke. Men plutselig var det bare sånn. Våre folkevalgte hadde ingenting å si. Juristene fikk bestemme om dette var EØS-relevant eller ikke. Hvordan kan man drive politisk kamp under slike forhold?

Ingen flere bedrøvelige eksempler på dynamikken i EØS her og nå. I stedet slår jeg bare fast at vi nordmenn har fått en *ny* Bøyg å

kjempe mod. Med et *lille norsk grin* vil jeg skildre vår kamp mod EØS gjennom Peer Gynts ord:

Atter og fram, det er lige langt;-
ud og ind, det er lige trangt!
Der er han! Og der! Og rundt om
svingen!

Ret som jeg er ude, står jeg
midt i ringen.

Nævn dig! Lad mig se dig!
Hvad er du for noget?

STEMMEN: Bøjgen

PEER GYNT *famler omkring*.
Ikke dødt. Ikke levende. Slimet;
tåget. Ingen skikkelse heller!
Det er som at tørne i en dyng
af knurrende halvvågne bjørne!
(*Skriker*)Slå fra dig!

STEMMEN: Bøjgen er ikke gal.

PEER GYNT: Slå!

STEMMEN: Bøjgen slår ikke.

PEER GYNT: Kæmp! Du skal!

STEMMEN: Den store Bøjgen
vinder uden at kæmpe.

De som kan sin Peer Gynt, ved at
det ender godt. Det store Brussel,
unnskyld Bøjgen, svinner inn til
intet og sier i et gisp om Peer
Gynt: «*Han var for stærk. Der stod*

kvinder bag ham.»

Nei til EU har tenkt å gjøre som
Peer Gynt, og bekjempe den store
Bøjgen. Men det blir en annen
skål. Her og nå skal jeg kort
begrunne hvorfor EØS-avtalen
tross alt er langt bedre for Norge
enn medlemskap i EU.

Hvor stor del av EUs lovgivning blir
føydt til EØS-avtalen? 90 prosent?
50 prosent? 30 prosent? Nei.
I perioden fra 2000 til 2013 ble kun
4724 av 52183 nye EU-lover gjort
til en del av EØS-avtalen. Mindre
enn 10 prosent. Dette ifølge stati-
stikk presentert av Nei til EUs
utredningsleder Morten Harper.
Sammenligner vi med medlem-
skap i EU, er altså EØS-avtalen
tross alt meget begrenset.

EØS-avtalen omfatter ikke EUs
tollunion og handelsavtaler med
tredjeland. Vi inngår egne avtaler
med slike land, ofte sammen med
EFTA der også Danmark en gang
var med. Vi står utenfor den felles
jordbrukspolitikk, utenfor den
felles fiskeripolitikk og utenfor
EUs koordinering av skattepolitik-
ken. Og særlig viktig for blant
annet fredsarbeidet; Norge inngår
ikke i EUs felles udenrigs- og
sikkerhetspolitikk.

Som små og selvstendige land hadde Danmark, Norge og Sverige lenge spesielt gode forutsetninger for å spille en aktiv rolle innenfor internasjonal politikk.

Våre land har opptrådd som brobyggere mellom Vesten og den 3. verden, og vi har gått foran i mange saker som angår miljøvern, menneskerettigheter og fred. Vi tog også meget gjerne på oss meglerroller både i internasjonale konflikter og under borgerkrigsliknende tilstander i ulike land.

Danmark og Sveriges EU-medlemskap har skabt store problemer for dette nordiske samarbeidet. Både titt og ofte kommer deres ministre til norske kolleger for å få bragt videre initiativer som Brussel har sagt nei til. Hadde Norge blitt EU-medlem, skulle også vi ha underordnet oss EUs felles holdninger. I stedet kan Norge fortsatt spille en aktiv og sentral rolle i ulige internasjonale sammenhenger.

Lisboa-traktaten forsterket unionens felles udenrikspolitikk. Her slås det fast at EU skal tale med én stemme, og alle land forplikter seg til ikke å komme med innspill som strider mod EUs interesser. EU har jo også fått sin egen udenrigsminister. Når EU skal opptre med én stemme, er det særlig de mindre medlemslandene som innordner seg. De største landene kommer fortsatt med

soloudspill ut fra sine egne interesser. Mens både Europa og verden mister viktige uavhengige stemmer.

Det gjør ikke sagen bedre at en del EU-land tidligere var kjent som kontinentets mest beryktede kolonimakter. Vi har her å gjøre med både en symbolsk og økonomisk ballast. Slikt blir jo fort en hemsko, spesielt dersom man ønsker å være en internasjonal brobygger for fred og forsoning.

I tillegg har vi dette med EUs terrorliste. Den stempler rundt 25 organisasjoner som terrorister. Organisasjoner som står på en terrorliste, utsettes for omfattende sanksjoner. Som regel er det også forbudt å ha dialog med, eller annen form for kontakt med disse gruppene.

Vi er jo alle mod terror, så hva er så problemet med å slutte seg til EUs terrorliste? Problemet er hvordan en slik terrorliste settes opp. Det finnes mange tvilsomme regimer rundt om i verden som har for vane å stemple sine sterkeste interne fiender som terrorister. Sin egen terror begrunner de med at det gjelder å være hård mod terroristene. I tilfeller der viktige EU-land ser store fordeler av vennskap med slike tvilsomme regimer, har man latt seg overtale til å plassere regimenes fiender på EUs terrorliste. Nå behøver jo slett ikke tvilsomme regimers fiender å være

engler de heller. Men i fredsme-
lingssammenheng risikerer man
plutselig kun å ha lov til å snakke
med den ene part.

Hvordan kan man så bidra til fred
og forsoning?

**Hva med den norske regjering-
gen? Hvordan klarer den seg
uden EUs terrorliste?**

**Har den laget sin egen terror-
liste sånn helt på egenhånd?**

*Nei. Vår regjering følger FNs
terrorliste i sin utenrikspolitikk.
Den listen inneholder kun Al-
Qaida og noen få andre ekstreme
islamistiske grupper.*

Mens diplomater i EU og de fleste
andre europeiske land ikke kan
snakke med representanter for
organisasjoner som Hamas, de
tamilske tigrene og kurdiske PKK,
stiller det seg helt annerledes for
Norge. Vi står fritt.

Udenfor EU har altså Norge både
en helt annen handlefrihed og en
helt annen troverdighed enn de
aller fleste andre europeiske
land. Hvordan har vi så benyttet
denne handlefriheden? Jo, Norge
vært sterkt involvert i flere enn 20
fredsprosesser eller forsøk på å
forsone grupper som er i konflikt
de siste ti-tolv årene. De best

kjente av de områdene der Norge
har vært engasjert, er nok Midt-
Østen, Colombia og Sri Lanka.

Midt-Østen er komplisert. Da Norge
startet opp fredsforhandlinger
mellom Israel og palestinerne,
fryktet mange at våre tette bånd til
Israel ville udgjøre et stort problem
for Palestinas forhandlere. Disse
båndene ble nok snarere en
styrke. Ledende palestinere så på
Norge som en tung aktør med de
rette kanaler inn mod ledende
israelere. La oss likevel innse at
fred i Midt-Østen fortsatt kan synes
uendelig langt frem i tid.

En britisk professor Jerusalem sa
en gang at beste måden å få i
stand et fredelig Jerusalem ville
være å la norske myndigheter ta
over byen. Jeg er slett ikke så
sikker på om denne professoren
har rett. Vi nordmenn skal være
forsiktige med å tro for mye på oss
selv. Men svært ofte har vi faktisk
heller for liden tro på oss selv.
Tidligere udenrigsminister og
Høyre-leder Jan Petersen kan
bruges som et godt eksempel på
det.

Da Jan Petersen i 2001 ble uden-
rigsminister, var han mildest talt
ikke spesielt engasjert i Norges
fredsarbeid. Han betraktet nok
langt på vei alt snakket om freds-
nasjonen Norge som anti-EU-
propaganda. Sri Lanka kunne han
lide om. Da den ferske udenrigs-
minister møtte sin britiske kollega

Jack Straw, var det første briten ønsket å snakke om nettopp Sri Lanka. Det samme skjedde i USA da Petersen møtte Colin Powell. Men da var Petersen bedre forberedt. En journalist i Dagbladet oppsummerte Høyre-lederens bratte læringskurve slik: - Han forsto at han hadde diplomatisk gull mellom hendene, og ble omvendt til fredsdiplomati.

I 2002 kunngjorde utenriksminister Petersen en gjensidig våpenhvile mellom partene på Sri Lanka. Det var klare regler, og en nordisk overvåkingsstyrke skulle passe på. En enorm triumf for norsk diplomati og udholdenhet. I BBC toppet denne begivenheden nyhetssendingene, men i de norske nyhetssendingene kom den langt bag i køen. Det endte opp med at Jan Petersen i 2003 etablerte Utenriksdepartementets Seksjon for fred og forsoning!

Colombia er et ferskt eksempel på suksess og nederlag for norsk fredsarbeide. Hovedarenaer for fredsforhandlingene mellom Farc-geriljaen og myndighetene var Hurdal i Norge og Havana på Cuba. Det kom til enighet, men den påfølgende folkeavstemningen endte med et meget knapt nei-flertall. Dessverre, for nei er ikke alltid riktig svar...

La meg avslutningsvis også nevne en del andre områder der Norge har hatt en særlig omfat-

tende og aktiv rolle som freds-entreprenør: Libya, Nigeria, Somalia, Afghanistan, Irak, Haiti, Guatemala, Filippinene, Sudan, Baskerland og kurdiske områder

Som regel er det mye enklere å ødelegge enn å reparere. Det er også enklere å skape krig enn å skape fred. Vil man ha krig, er det bare å fyre av noen raketter. Arbeid for å gjenopprette freden krever dyktighet, tålmodighet og hårdt arbeid. Suksess er ikke garantert, og tilbageslagene kan være mange. Da gjelder det å huske hva som er alternativet til freds- og forsoningsarbeid. Er det noen som tror at situasjonen i Midt-Østen eller på Sri Lanka ville ha vært bedre om de norske diplomatene hadde latt være å engasjere seg? Jeg tror det ikke.

Er så vi nordmenn naive i våre fredsbestrebelse? Kanskje - kanskje som dere sier her. Det får så være. Jeg stiller meg i så fall bag en annen tålmodig gruppe av mennesker, nemlig disse fantastiske udholdende fredsaktiviteter utenfor Christiansborg Slot. Jeg lar dem få siste ord i denne innledningen:

-Heller naiv enn kynisk og ligeglad.

Krig er terror – fred er mulig!

Kolofon:

Dette nummer af
Frit Norden
er redigeret af Anders Kock
(ansv.)

Bladet udkommer primært på
netadressen
<http://www.FritNorden.dk>
og er fælles medlemsblad for
Frit Norden Danmark,
Fritt Norden Norge og
Fritt Norden Sverige

*Mangfoldiggørelse er tilladt med
tydelig kildeangivelse*

På hjemmesiden under fanen
'KONTAKT' kan du

- melde dig ind i
foreningen
Frit Norden DK
- tilmelde dig vores
mail liste
- eller sende et
støttebidrag

Bank reg.nr. 1551
Konto nr. 317 7920

Gør noget for et

Frit Norden

Nærmere oplysninger hos
formændene:

Frit Norden Danmark

Jesper Morville
Christianshvillevej 3, 1. sal
DK-2920 Charlottenlund
JesperMorville@mail.dk

Frit Norden Norge

Knut Vadla
Randøy Ring 157
N-4130 Hjelmeland
kvadl@online.no

Frit Norden Sverige

Gunilla Winberg
Bastugatan 37
S-11825 Stockholm
rigun@comhem.se